

de compostkoffer

INHOUD

Inleiding	3
Inpakken van de koffer.....	4
Lespakket composteren met kinderen	5
Compostkijkkastje	6
Determineerkaart.....	7
Klembord, notablok, potlood & slijper.....	8
Informatiebord	9
Handzeef.....	10
Observatiebakje	11
Tuinschopje	12
Kluitenpers	13
Emmertje.....	14
Verzamelpotje	15
Loeppotje.....	16
Zelfstaand vergrootglas.....	17
Vergrootglas	18
Compostthermometer	19
Boek Composter en kringlooptuinieren.....	20
Brochures en folders van VLACO.....	21
Wimpel Jerom de compostworm.....	22
Vlaco posters thuiscomposter.....	22

INLEIDING

WAT?

De compostkoffer is een koffer vol met informatie en handig materiaal om kinderen de wonderen van het composteringsproces en de compostdiertjes te laten ontdekken. De koffer bevat de meeste materialen die nodig zijn om te werken met het lespakket Composteren met kinderen. Dit pakket is ook opgenomen in de koffer.

GEBRUIK

Deze koffer kan voor verschillende doeleinden gebruikt worden:

1. het is een educatieve koffer die zeer geschikt is voor praktijklessen in het lager onderwijs. De koffer gaat hand in hand met het lespakket Composteren met kinderen. Het nodige materiaal voor deze lessen bevindt zich in deze koffer.
2. bij andere activiteiten kunnen de vergrootglazen, loeppotjes, kijkkastjes, zeven... ook gebruikt worden: een doestand op een markt, een knutselactiviteit op moeder- of vaderdag (bijvoorbeeld een bloemetje of een pompoen planten in gezeefde compost).
3. op een verenigingsbeurs, tentoonstelling of aan de ingang van een informatieavond zullen de posters, de brochures, de informatiebordjes, het kijkkastje en de wimpel meer dan hun nut bewijzen. Maar ook de loeppotjes en vergrootglazen kunnen de aandacht trekken. Zorg voor een staal halfverteerde compost met veel bodemdiertjes in of zet vooraf de diertjes in de loeppotjes. Zet de potjes met dieren niet in de volle zon!

INPAKKEN VAN DE KOFFER

De koffer op de goede manier vullen is noodzakelijk om

- de onderdelen niet te laten slingeren in de koffer en dus beschadiging te voorkomen
- het deksel mooi in de hengsels te laten passen

Neem het compostkijkkastje. Wanneer het kijkkastje gevuld is geweest met compost leg je er best eerst enkele vellen krantenpapier in voor je verder inpakt. Het is NIET de bedoeling een met compost gevuld kijkkastje in de koffer te vervoeren!

Vul het kijkkastje met het papieren materiaal:, het boek, de brochures (beide in een zakje met ritssluiting), determineerkaarten en de klemborden met de notablok, het potlood en de puntenslijper.

Plaats het kijkkastje in de koffer, met de voet naar de wielen gericht (niet de kant van het handvat). Zo komen de brochures die in het kijkkastje zitten niet los bij het vervoeren.

Het lespakket komt dwars in de koffer met de rug tegen de voet van het kijkkastje zodat je terug een horizontaal vlak krijgt.

Leg de informatieborden bovenop het lespakket.

De handzeef gaat op de informatieborden.

De observatiebakjes, de tuinschopjes en de kluitenpersen worden gerangschikt in de zeef.

De emmertjes worden in mekaar gezet en naast het kijkkastje geplaatst.

De verzamelpotjes en de loeppotjes worden vooral in de vier hoeken van de koffer geplaatst.

De koffer begint al behoorlijk vol te geraken, de nog vrije ruimte wordt nu opgevuld met de zelfstaande vergrootglazen. De gewone vergrootglazen stapelen we er bovenop.

Tenslotte komen de compostthermometer, die in een stevige kartonnen koker zit en de posters en wimpel, die in een uitschuifbare plastic koker zitten. Ze passen mooi in de lengterichting van de koffer langs twee zijanten. Indien de instructies gevolgd werden, is er nog ruim plaats voor de handleiding. Deze wordt er bovenop gelegd.

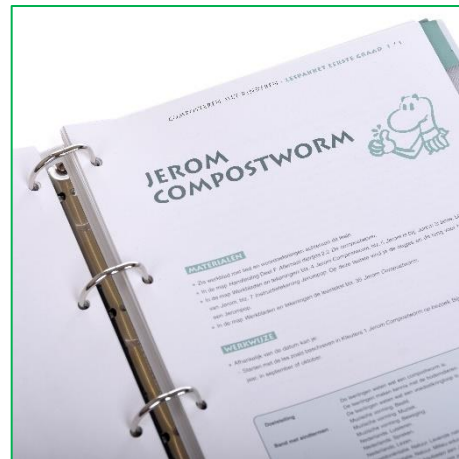
LESPAKKET COMPOSTEREN MET KINDEREN

WAT?

80 uitgewerkte lesjes over de verschillende domeinen en lesgebieden, met zeer uiteenlopende doe-activiteiten. Gebundeld per graad, telkens 20 lesjes voor kleuters, eerste, tweede en derde graad.

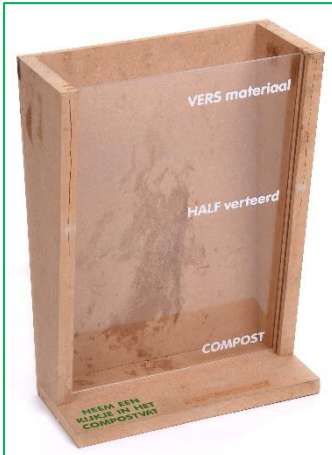
GEBRUIK

Vanaf kleuterklas tot zesde leerjaar. Je vindt er veel tips in om de kinderen op een aangename, creatieve en leerzame manier te boeien met de wonderre wereld van Jerom de Compostworm.

COMPOSTKIJKKASTJE

WAT?

Een houten kijkkastje met een plexiglaswand om het composteringsproces zeer realistisch voor te stellen. Het is een kijkkastje, het is niet bedoeld om effectief in te composteren (het heeft geen verluchtingsgaten; de houten wanden zullen na enkele dagen toch vocht opnemen). Best is het materiaal niet langer dan vijf dagen in het kijkkastje te laten.

Aan de hand van het kijkkastje zijn de verschillende stadia in het composteringsproces zichtbaar: het verse materiaal, het halfverteerde materiaal en de grijpte compost.

GEbruik

1. Tijdens een compostles of een projectweek kan het gevulde kijkkastje gebruikt worden. Het composteringsproces blijft zo aanwezig in de klas, zelfs als er op school geen compostvat of -bak is.
2. Ook op tentoonstellingen, infostands of tijdens pauzes van informatieavonden is het een intrigerende attractie.

De dubbele schuifplaten (de achterste plaat uit plexiglas, de voorste uit triplex) maken het mogelijk bodemdiertjes te bekijken. Bodemdiertjes zijn lichtschuw. Als de houten plaat vooraan zit komen ze tot tegen het plexiglas gekropen. Wanneer de houten wand naar boven geschoven wordt, heb je de kans om ze te bewonderen.

De inhoud moet je zelf aanbrengen:

- 3 scheppen droge en gezeefde compost
- enkele scheppen halfverteerde compost (zorg voor aanwezigheid van compostwormen en andere bodemdieren: te vinden in elk goed werkend compostvat, -hoop of -bak)
- GFT-afval, zo herkenbaar mogelijk voor de kinderen (resten van de vorige dag bijvoorbeeld vruchtenschillen, klokhuis, groenten, bladeren, een paar sprietjes gras...). Niet te veel, de herkenbaarheid primeert op de hoeveelheid.

DETERMINEERKAART

WAT?

Een onmisbaar hulpmiddel bij klassikaal of individueel onderzoek naar bodemdiertjes. De in het Nederlands bewerkte zoekkaarten van het Britse Fields Studies Council bieden naast een geïllustreerde sleutel voor de organismen, ook een korte beschrijving van de diergroepen en ecologische bijzonderheden. Uitgegeven in vierkleurendruk op geplastificeerd papier (10 kaarten).

GEBRUIK

Ideaal vanaf de tweede graad om kinderen bij observaties zelf te laten bepalen welk diertje het is. Zie het lespakket Composteren met kinderen bijvoorbeeld tweede graad les 5 en 11. Ook op stands en doe-activiteiten stimuleer je op die manier de zelfredzaamheid van de kinderen.

KLEMBORD, NOTABLOK, POTLOOD & SLIJPER

WAT?

Klembord in A5-formaat, notablok A5, potlood en slijper zodat we steeds 'gewapend' aan de observatieoefeningen kunnen beginnen.

GEBRUIK

Ideaal voor observaties bij het compostvat, op de speelplaats of speelweide, in het bos. Zie hiervoor diverse observatieopdrachten per graad in het lespakket Composteren met kinderen. Bijvoorbeeld eerste graad les 12; tweede graad les 5 en 11.

Er zijn 3 setjes zodat 3 groepen van kinderen tegelijk aan de slag kunnen. Maak de groepen niet te groot en zorg voor verschillende opdrachten voor kleine groepen (zie de handleiding van het lespakket 2.2: De compostmeester doet een aanbod, blz. 10 en volgende).

Deze setjes zal je vaak gebruiken in combinatie met de loeppotjes, vergrootglazen, tuinschopjes, observatiebakjes en emmertjes uit deze koffer.

INFORMATIEBORD

WAT?

Op zichzelf staande houten platen met in grote groene of rode letters wat wel of niet gecomposteerd kan worden.

GEBRUIK

Handig op stands, informatiemomenten voor groot publiek of op schoolfeesten, maar ook in de klas als geheugensteuntje of voor zelfcontrole bij zelfstandig hoekenwerk.

HANDZEEF

WAT?

Een kleine handzeef voor het uitzeven van grond en compost.

GEBRUIK

Bij veel doe-activiteiten te gebruiken:

- om kleine hoeveelheden grond en compost te zeven om potaarde te maken.
- om bodemdierpjes te ontdekken in de strooisellaag en in de compost. Doe het te zeven materiaal in de zeef, zet de observatiebakjes klaar zodat het zeefsel in de observatiebakjes valt.

Compost kan erg nat en plakkerig zijn. Om te zeven dient hij gedroogd te worden (uitspreiden in de zon).

OBSERVATIEBAKJE

WAT?

3 observatiebakjes voor bodemdiertjes.

GEBRUIK

Doe een handvol aarde uit de strooisellaag of een handvol compost in het observatiebakje. Houd de determineerkaarten, klembordjes en potloden maar in de buurt want de snelste diertjes zie je het eerst (duizendpoten). Eens de grotere diertjes 'gedetermineerd' werden, ontdek je vast nog meer als je de vergrootglazen erbij haalt en het staal grond of compost terug zachtjes omroert. De gevonden diertjes kan je in de loep- of verzamelpotjes verzamelen voor verdere studie.

TUINSCHOPJE

WAT?

3 stevige metalen tuinschopjes.

GEBRUIK

Vooral te gebruiken om bodemdiertjes te ontdekken in de strooisellaag en compost. Om plantjes uit te planten, compost te mengen met grond...

KLUITENPERS

WAT?

3 persvormen om kluiten te vormen.

GEBRUIK

Als doe-activiteit: planten van pompoenen, waterkers, radijsjes...

In de kluitenpers wordt grond gemengd met compost aangebracht. Het mengsel mag niet nat zijn, maar dient licht vochtig te zijn zodat het zijn vorm behoudt. Als het mengsel te droog is, valt het als zand uit elkaar.

Door het hendeltje naar beneden te drukken, bekomt men een vast blokje grond met daarin een gaatje gedrukt. In dit gaatje worden de zaadjes gedeponeerd. Een beetje grond over wrijven en het blokje kan de grond in. Verschillende blokjes kunnen op een schaalte in de klas bewaard worden en de kinderen kunnen het ontluiken van de plantjes volgen.

Bij het uitplanten in de tuin: het jonge plantje is verzekerd van veel voeding en je hoeft achteraf geen plastic potjes te verwijderen.

EMMERTJE

WAT?

3 emmertjes met deksel.

GEBRUIK

Bij observatieopdrachten.

Om verschillende bodemsoorten te verzamelen en later te bestuderen.

Het afsluitbare emmertje is bruikbaar om verschillende stalen grond of compost te transporteren voor nader onderzoek (in de klas bijvoorbeeld). De stalen niet te lang in de afgesloten emmertjes laten staan. Ook bodemdieren hebben (verse) lucht nodig!

VERZAMELPOTJE

WAT?

3 potjes en deksels met luchtgaten.

GEBRUIK

Om de verzamelde bodemdiertjes en kleine grondstalen in te vervoeren.

De luchtgaatjes maken dat de bodemdiertjes enige tijd kunnen verblijven in de potjes. Toch dien je er voor te zorgen dat de potjes niet uitdrogen (op de vensterbank in de volle zon is géén goede plaats).

Indien bodemdiertjes zonder grond of compost in de potjes verzameld worden dien je ze vrij snel terug in hun natuurlijk milieu te plaatsen. Een laagje licht vochtige compost maakt hun verblijf wat aangenamer maar dan zijn ze wel moeilijker te zien.

De verzamelpotjes kunnen vooral gebruikt worden om diertjes te verzamelen die anders uit de observatiebakjes zouden 'ontsnappen': duizendpoten, pissebedden...

LOEPPOTJE

WAT?

3 potjes met vergrootglas en extra klaplens voor meer vergroting.

GEBRUIK

Ideaal voor het bewaren en bestuderen van bodem- of natuurexploratiemonsters.

ZELFSTAAND VERGROOTGLAS

WAT?

3 handige loepen met opvouwbare sokkel om (handenvrij) grote en kleine voorwerpen te onderzoeken.

GEBRUIK

Bij bodemexploratie, onderzoek naar bodemdiertjes.

Doe een handvol aarde uit de strooisellaag of een handvol compost in een klein potje (bijvoorbeeld verzamelpotje) en zet dat onder het vergrootglas.

Houd de determineerkaarten, klembordjes en potloden maar in de buurt want de snelste diertjes zie je het eerst (duizendpoten).

Eens de grote diertjes zich terug verstopt hebben, ontdek je vast nog meer als je de grond of de compost terug zachtjes omroert.

VERGROOTGLAS

WAT?

3 klassieke vergrootglazen met handvat.

GEBRUIK

Met dit vergrootglas kan je elk bodemdiertje nauwkeurig bestuderen.

COMPOSTTHERMOMETER

WAT?

Een bimetaalwijzerthermometer geschikt voor bodem en compost.

GEBRUIK

Temperatuurmetingen in strooisellaag en compost.

Gewone grond en de strooisellaag nemen ongeveer de temperatuur aan van de buitenlucht. We weten allemaal dat zand in de volle zon erg heet kan worden. Zelfs bij grote hitte blijft de grond in het bos koel (onder het loof en de afgevallen bladeren). Dit kan je met de thermometer zelf ontdekken.

Een compostbak heeft een specifiek temperatuurverloop. Een pas opgezette of omgezette bak zal snel warmte winnen en kan na 6 tot 48 uur gemakkelijk 50 tot 60 graden bereiken. Gras kan nog hogere temperaturen bereiken maar gaat ook snel samenklitten waardoor het composteringsproces weer stilvalt. Door het temperatuurverloop te observeren leren we iets over het composteringsproces en het is ook een mooie aanloop naar statistiek en grafiek!

BOEK COMPOSTEREN EN KRINGLOOPTUINIËREN

WAT?

In opdracht van Vlaco* schreef Ivo Pauwels het boek *Composteren en kringlooptuinieren*. Een praktisch boek dat aan elke tuinier kringlooptechnieken aanreikt die het tuinafval drastisch verminderen. In het kringlooptuinieren worden snoeihout, blad, grasmaaisel, puin en nog zoveel meer veranderd in boeiend kringloopmateriaal dat nuttig en creatief in de tuin kan worden gebruikt.

GEBRUIK

Als je zelf geen ervaring hebt met composteren en je kan niet rekenen op een kringloopkracht is het nuttig dit werk door te nemen voor je rond compost gaat werken (op school of in een vereniging).

Het is een mooie aanvulling bij de achtergrondinformatie die in het lespakket *Composteren met kinderen* en in de brochures van Vlaco zit.

* Vlaco behartigt het beleid en de belangen van de biologische kringloop in Vlaanderen en verenigt zowel overheden als bedrijven die organisch-biologisch afval verwerken. Vlaco promoot eveneens het sluiten van de biologische kringloop thuis via thuiscomposter, beperken voedselverlies, houden van kippen, gebruik van compost...

BROCHURES EN FOLDERS VAN VLACO

WAT?

Leesbare, beknopte en toch degelijke informatie.

1. Thuiscomposteren in de kringlooptuin
2. Thuiscomposteren in compostbakken
3. Thuiscomposteren in het compostvat
4. Thuiscomposteren in de wormenbak
5. Tuin- en keukenresten composteren? Dat is kinderspel!
6. Met insecten op hotel... in de kringlooptuin!

GEBRUIK

- Om je algemene kennis inzake thuiscomposteren op te krikken.
- Om een informatiemoment voor te bereiden.
- In de klas om zoekopdrachten te geven.

WIMPEL JEROM DE COMPOSTWORM VLACO POSTERS THUISCOMPOSTEREN

WAT?

Vlaco heeft een reeks posters en een wimpel ontwikkeld, waaronder

1. Thuiscomposteren in de kringlooptuin
2. Vlaco-compost brengt nieuw leven in de kringlooptuin
3. Wimpel Jerom. Composteren is kinderspel.

GEBRUIK

Op stands, in klasverband of op demoplaatsen trekt het onmiddellijk de aandacht.

De posters lenen zich uitstekend om een compostverhaal aan op te hangen!

